

[Domovská Stránka](#) > ... > [Vaše Práva](#) > [Základné Práva](#) > [Podnikanie a Ľudské Práva](#) > [Czechia](#)

Podnikanie a ľudské práva

Autor obsahu

Česko

Česko

1. Aký druh súdnej ochrany mám vo vašej krajine ako obeť porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním? Je súčasťou tejto ochrany aj náhrada škody?

Obetiam porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním sa poskytuje ochrana na úrovni všeobecných súdov.

Osoby, ktorých práva boli porušené, môžu požiadať o ochranu v rámci občianskeho alebo trestnoprávneho konania na všeobecnom súde a prípadne následne aj na ústavnom súde.

Pri porušení občianskoprávnej povahy sa obvykle dá brániť formou žaloby na plnenie, prostredníctvom ktorej môže žalobca žiadať splnenie akejkoľvek právnej povinnosti. Obvykle môže od žalovaného požadovať, aby mu niečo dal, aby niečo vykonal, aby sa zdržal protiprávneho konania alebo aby určité konanie strpel. Žiadať môže aj splnenie povinnosti náhrady škody či nemajetkovej ujmy, ktorú predmetným konaním spôsobil obžalovaný.

V prípade zásahu do práv formou skutku, ktorý nesie znaky trestného činu, sa dá brániť podaním trestného oznámenia ktorémukoľvek policajnému orgánu, na prokuratúre či ústne na súde. Na základe toho môže prokurátor následne podať žalobu na súd, ktorý ďalej rozhoduje o vine a treste. Súd je pri svojom rozhodovaní nezávislý a viazaný iba právnym systémom.

Ak bolo obeť trestným činom ublížené na zdraví, bola jej spôsobená majetková škoda, nemajetková ujma alebo sa na jej úkor páchatel' trestným činom obohatil, môže navrhnúť súdu, aby v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť nahradiť jej v hotovosti škodu alebo nemajetkovú ujmu, ktorá jej bola trestným činom spôsobená (tzv. adhézne konanie). [1] Musí tak urobiť najneskôr pred začiatkom dokazovania v hlavnom konaní alebo najneskôr pri prvom konaní o dohode o vine a treste, ak je takáto dohoda dojednaná.

Obeť porušovania ľudských práv (poškodený) nie je oprávnený podať odvolanie proti rozsudku súdu za nesprávnosť výroku. Môže sa však odvolať proti výroku rozhodnutia o náhrade škody alebo nemajetkovej ujmy v hotovosti alebo proti výroku o bezdôvodnom obohatení pre nesprávnosť, ak si taký nárok uplatnila.

2. Existujú vo vašej krajine osobitné pravidlá pre prípady závažného porušenia ľudských práv? Vzťahujú sa tieto pravidlá na trestné činy proti životnému prostrediu alebo prípady závažného pracovného vykorisťovania?

Prípady, v ktorých dochádza k závažnému porušovaniu ľudských práv, sa kvalifikujú ako trestné činy v súlade s trestným zákonníkom. Pri ukladaní trestných sadziieb sa tak popri pomeroch páchatela a popri zákonom chránených záujmoch poškodených prihliada aj na povahu a stupeň závažnosti trestných činov. Vo všeobecnosti tak platí, že trestný zákonník stanovuje prísnejšie tresty a trestné sadzby za kvalifikované činy, ktoré sa vyznačujú vyššou spoločenskou závažnosťou. Tá môže spočívať v závažnejšom ohrození či narušení objektu trestného činu, v spôsobe ich uskutočnenia či v osobitnej motivácii. Môže ísť napríklad o úmyselné spáchanie trestného činu alebo jeho spáchanie z hrubej nedbanlivosti, opakovanú trestnú činnosť, získanie značného prospechu či prospechu veľkého rozsahu spáchaním trestného činu alebo o spôsobenie ťažkej ujmy na zdraví či

smrti.

V trestnom zákonníku sa venuje samostatná kapitola trestným činom spáchaným proti životnému prostrediu. K základným skutkovým podstatám týchto trestných činov sú stanovené aj kvalifikované skutkové podstaty, ktoré znamenajú vyššiu spoločenskú závažnosť trestných činov a predpisujú za ne prísnejšie trestné sankcie. Tými môže byť v prípade fyzickej osoby až trest odňatia slobody a v prípade právnickej osoby až jej rozpustenie.

Podobné zásady platia aj v prípade pracovného vykorisťovania. Trestný zákonník síce tento pojem nepozná, ale dá sa sem zaradiť otroctvo a nevoľníctvo [2], nútené práce a iné formy vykorisťovania [3], ktoré sú kvalifikované ako trestný čin obchodovania s ľuďmi. Ďalej to môže znamenať aj obzvlášť vykorisťujúce pracovné podmienky [4], ktoré sú jedným zo základných charakteristických znakov skutkovej podstaty trestného činu neoprávneného zamestnávania cudzincov. Aj pri týchto trestných činoch preto existujú kvalifikované skutkové podstaty, ktorých naplnenie sa trestá prísnejšie.

3. Som obeťou porušenia ľudských práv v dôsledku aktivít európskej nadnárodnej korporácie, ku ktorému došlo mimo územia Európskej únie. Môžem sa obrátiť na súdy vo vašej krajine, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ? Za akých podmienok sa podáva žaloba za porušenie mojich práv? Kde môžem nájsť ďalšie informácie?

Vo všeobecnosti platí odpoveď na otázku 1. České orgány majú primárne právomoc zaoberať sa vecami, ku ktorým došlo na území Českej republiky, ak sa v práve EÚ alebo medzinárodnej zmluve neustanovuje inak.

4. Môžu kancelária ombudsmana, orgány pre rovnosť alebo národné inštitúcie pre podporu a ochranu ľudských práv podporiť obeť porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním, ktorých sa dopustili európske nadnárodné korporácie mimo územia Európskej únie? Môžu tieto subjekty prešetriť môj prípad, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ? Existujú vo vašej krajine iné verejné služby (napríklad inšpektorát práce alebo životného prostredia), ktoré môžu môj prípad prešetriť? Kde môžem nájsť informácie o svojich právach?

V rámci niektorých svojich právomocí môže ombudsman poskytnúť podporu a ochranu obetiam porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním. Ide najmä o poskytovanie pomoci občanom EÚ, vyšetrowanie sťažností voči verejným orgánom a poskytovanie spolupráce a metodické pomoci obetiam diskriminácie. Pokiaľ ide o poskytovanie pomoci občanom EÚ, na ombudsmana sa môžu obracať všetci občania EÚ, a to so žiadosťami o pomoc vo veciach týkajúcich sa ich práv ako pracovníkov a občanov EÚ. V rámci tejto činnosti ombudsman poskytuje občanom EÚ informácie o ich právach, na koho sa obrátiť a ako postupovať. Poskytuje aj metodickú pomoc pri podozrení na diskrimináciu z dôvodu štátnej príslušnosti a pri podávaní návrhov na začatie konania z dôvodu diskriminácie. Ombudsman pritom môže komunikovať s orgánmi v iných členských štátoch EÚ, ktoré majú podobné postavenie. Popri ombudsmanovi sa obeť porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním môžu obracať aj domáce centrum SOLVIT. To vyšetruje sťažnosti v prípadoch, keď správny orgán niektorého členského štátu EÚ nedodržiava európske právo a porušuje práva osôb.

Ombudsman okrem toho vyšetruje sťažnosti osôb podané na orgány štátnej správy, ktoré sú zodpovedné za dohľad nad výkonom povinností súkromných subjektov (napríklad orgány inšpekcie či dohľadu). Nemôže sa však zaoberať priamo konaním týchto súkromných subjektov. Ombudsman v neposlednom rade pôsobí ako národný orgán pre rovnaké zaobchádzanie a ochranu pred diskrimináciou a v rámci tejto činnosti poskytuje spoluprácu a metodickú pomoc obetiam diskriminácie.

V Českej republike existujú aj inštitúcie štátneho dozoru na jednotlivých úsekoch štátnej správy. Tieto inštitúcie vo všeobecnosti prijímajú podnety a sťažnosti od verejnosti. Ak na základe kontroly zistia porušenie právnych

predpisov, môžu uložiť najmä povinnosť vykonať nápravu a v prípade závažnejších porušení môžu ukladať i pokuty. Týmito inštitúciami sú najmä orgány Českej obchodnej inšpekcie na úseku poskytovania tovaru a služieb, Štátna poľnohospodárska a potravinárska inšpekcia a Štátna veterinárna správa pre oblasť potravín a krajské hygienické stanice pre kozmetické výrobky a výrobky prichádzajúce do styku s potravinami. V oblasti pracovnoprávných vzťahov je to ďalej Štátny úrad inšpekcie práce a oblastné inšpektoráty práce a na úseku životného prostredia sa možno obrátiť na Českú inšpekciu životného prostredia. Územná pôsobnosť týchto inštitúcií je zvyčajne obmedzená na územie Českej republiky.

5. Ukladá vaša krajina európskym nadnárodným korporáciám povinnosť vytvoriť mechanizmus na podávanie sťažností alebo mediačné služby pre prípady porušenia práv v dôsledku ich podnikateľských aktivít? Vzťahuje sa táto povinnosť aj na porušenia, ku ktorým došlo mimo územia Európskej únie? Kto je vo vašej krajine zodpovedný za monitorovanie týchto aktivít? Sú verejne dostupné správy s informáciami o fungovaní tohto systému?

Český právny poriadok neukladá európskym nadnárodným korporáciám povinnosť vytvoriť mechanizmus vybavovania sťažností alebo mediačných služieb pre prípady porušovania predpisov spôsobené ich podnikateľskou činnosťou, ani povinnosť monitorovať takéto aktivity. Vláda Českej republiky preto podnikom odporučila aspoň to, aby zvážili zavedenie vnútropodnikového mechanizmu náležitej starostlivosti (*due diligence*) s cieľom identifikovať a odstrániť ľudskoprávne riziká. [5] Jeho nevyhnutnou súčasťou by malo byť zapojenie dotknutých skupín – zamestnancov a bezprostredne dotknutej verejnosti. Toto odporúčanie vlády však nie je právne záväzné.

6. Mám osobitné práva ako zraniteľná obeť usilujúca sa o nápravu v prípadoch porušenia ľudských práv v súvislosti s podnikaním? Mám prístup k právnej pomoci a za akých podmienok? Aké výdavky táto právna pomoc pokryje? Mám prístup k právnej pomoci za rovnakých podmienok, aj keď nie som občanom EÚ a nežijem na území EÚ?

Ak sa osoba domáha ochrany svojich práv ako účastník občianskoprávneho konania, môže na súde podať žiadosť o stanovenie právneho zástupcu. Súd právneho zástupcu stanoví vtedy, keď účastník spĺňa podmienky pre oslobodenie od súdnych poplatkov a keď je stanovenie zástupcu bezprostredne nevyhnutné na ochranu záujmov účastníka. Advokáta pritom stanoví iba vtedy, ak si to vyžaduje ochrana záujmov účastníka (najmä v zložitejších konaniach), alebo ak ide o stanovenie zástupcu v rámci konania, v ktorom je zastupovanie advokátom (notárom) povinné.

Ak ide o trestnoprávne konanie, obetiam trestných činov sa poskytuje odborná pomoc, ktorá zahŕňa psychologické poradenstvo, sociálne poradenstvo, právnu pomoc, poskytovanie právnych informácií alebo reparačné programy. Obeť má zároveň právo aj na prístup k informáciám o veci, v ktorej sa stala obeťou trestného činu. Pokiaľ ide o právnu pomoc, ide napríklad o zastupovanie v konaní na súde a pred inými orgánmi, poskytovanie právneho poradenstva, spisovanie listín alebo spracúvanie právnych analýz.

Obeť, ktorej bola úmyselným trestným činom spôsobená ťažká ujma na zdraví, alebo pozostalý obete, ktorej bola trestným činom spôsobená smrť, môže požiadať o poskytnutie právnej pomoci bezplatne alebo za zníženú odmenu. Súd bezplatnú právnu pomoc alebo právnu pomoc za zníženú odmenu prizná vtedy, keď obeť, resp. pozostalý preukáže, že nemá dostatok prostriedkov na uhradenie nákladov, ktoré vzniknú najatím zástupcu. Rovnako rozhodne aj vtedy, keď si obeť, resp. pozostalý uplatnil nárok na náhradu ujmy a zastupovanie zástupcom zjavne nie je zbytočné. Popri tom sa právna pomoc bezplatne poskytuje na žiadosť osobitne zraniteľným obetiam, ktorými sú deti, osoby vo vysokom veku, osoby so zdravotným postihnutím a obeť zákonom stanovených trestných činov vrátane obetí obchodovania s ľuďmi. Tieto osoby majú právo na bezplatnú odbornú pomoc vo všeobecnosti, ako aj ďalšie osobitné práva, ako napríklad právo na zabránenie kontaktu s páchatelom a právo na ochranu pri vypočúvaní alebo podávaní žaloby.

Osoby, ktoré sa ocitli v spore s osobou, ktorá žije alebo má sídlo v zahraničí, a nemajú dostatok prostriedkov na uhradenie nákladov súdneho konania, môžu požiadať o právnu pomoc v cezhraničných sporoch v zmysle [smernice](#) o právnej pomoci v cezhraničných veciach. Zahŕňa poradenstvo pred začatím súdneho konania s cieľom dosiahnuť mimosúdne vyrovnanie, právnu pomoc pri podávaní žaloby, zastupovaní na súde a čiastočné alebo úplné oslobodenie od nákladov súdneho konania.

Osoby, ktoré nie sú občanmi EÚ a ani na území EÚ nežijú, ale stali sa obeťou porušovania ľudských práv v súvislosti s podnikaním v Českej republike, majú prístup k právnej pomoci za rovnakých podmienok ako občania Českej republiky.

[1] § 43 ods. 3 zákona č. 141/1961 Z. z. o trestnom konaní na súde (trestný poriadok)

[2] § 168 ods. 1 a 2 písm. d) trestného zákonníka (obchodovanie s ľuďmi)

[3] § 168 ods. 1 a 2 písm. e) trestného zákonníka (obchodovanie s ľuďmi)

[4] § 342 ods. 1 trestného zákonníka (neoprávnené zamestnávanie cudzincov)

[5] Národný akčný plán pre podniky a ľudské práva na obdobie 2017 - 2022, s. 30

■ Posledná aktualizácia: 28/07/2020

Obsah pôvodných vnútroštátnych jazykových verzií na tejto webovej lokalite spravujú príslušné členské štáty. Preklady týchto textov zabezpečila Európska komisia. V prekladoch preto ešte môžu chýbať možné úpravy pôvodných textov, ktoré neskôr vykoná príslušný štátny orgán členského štátu. Európska komisia vylučuje akúkoľvek zodpovednosť za akékoľvek informácie alebo údaje obsiahnuté alebo uvedené v tomto dokumente. Právne normy v oblasti autorských práv členského štátu zodpovedných za túto stránku nájdete v právnom oznámení.